

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.a@regeringskansliet.se

Betänkandet Stora brottmål - nya processrättsliga verktyg (SOU 2019:38)

Utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta avger Sundsvalls tingsrätt följande yttrande.

Inledande synpunkter

Tingsrätten anser att de skäl som har lagts fram för behovet av förändring vid hantering av de stora brottmålen är övertygande. I de avseenden som tingsrätten inte redovisar några synpunkter i detta yttrande välkomnar tingsrätten utredarnas förslag.

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att delar av betänkandet avser ett begränsat antal situationer, nämligen hanteringen av de särskilt stora brottmålen. Den föreslagna lagtexten är dock utformad på ett sådant sätt som gör den generellt tillämplig vid alla typer av utredningar och brott. Det bör därför redan av lagtexten på ett tydligare sätt framgå att det är fråga om undantagsfall vid mycket omfattande utredningar och brottslighet av särskilt allvarligt slag.

Förundersökningsbegränsning

I den föreslagna bestämmelsen i 23 kap. 4 c § rättegångsbalken regleras åklagarens möjlighet att bl.a. helt eller delvis återuppta en förundersökning efter att beslut enligt 4 b § samma kapitel meddelats. Bestämmelserna anknyter till den befintliga 18 § i samma kapitel om delgiven misstanke. En sådan misstanke som delgivits under ett tidigt stadiet i en förundersökning är inte alltid preciserad eller tillfredsställande

utredd. Mot denna bakgrund ser tingsrätten potentiella gränsdragnings- och bedömningssvårigheter beträffande frågan om en viss gärning omfattas av den tidigare förundersökningsbegränsningen. Liknande svårigheter finns idag vid bedömningen av om en gärning omfattas helt eller delvis av en tidigare doms rättskraft enligt 30 kap. 9 § rättegångsbalken.

Lagförslaget omfattar även brott där en målsägande kan komma att bli part i målet genom ett kumulerat skadeståndsanspråk. I förekommande fall försämrar lagförslaget kraftigt målsägandens möjligheter att utreda ett eventuellt skadeståndsanspråk i anledning av brott. Enligt tingsrätten är det därför sannolikt att skadeståndsanspråk, där målsäganden anser sig vara skadeståndsberättigad, istället kommer att förekomma som tvistemål. Detta innebär ett ökat antal tvistemål för domstolarna. En i och för sig skadeståndsberättigad målsägande kan, på grund av sina begränsade möjligheter att utreda brott, antas underlåta att väcka talan eller föra ett dåligt underbyggt anspråk. Även om lagföring i första hand är en angelägenhet mellan staten och den misstänkte tjänar lagföringen också ett syfte att ge en målsägande upprättelse. Utredningen har gett viss vägledning om hur avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen ska göras vid beslut om förundersökningsbegränsningen. Tingsrätten efterfrågar dock tydligare överväganden i denna del där man på ett mer nyanserat sätt analyserar lagförslagets konsekvenser för brottsoffer. Målsägandens intresse av att brott riktat mot denne utreds och avgörs, bör därför övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Tingsrätten kan mot bakgrund av det anförda inte tillstyrka författningsförslaget om förundersökningsbegränsning som incitament för misstänkts utredningsmedverkan.

Strafflindring

Enligt utredningens förslag ska åklagaren kunna utfästa ett visst högsta *straff*. Tingsrätten uppfattar att begreppet fortsatt ska omfatta såväl påföljd, straffvärde som straffmättningsvärde. Det är dock tydligt att utredarna inte avsett att åklagaren ska styra över påföljdsvalet. Tingsrätten anser att en utfästelse om högsta straff, på det sätt bestämmelsen utformats i förslaget, innebär att åklagaren först måste avgöra brottets straffvärde och att utfästelsen avser brottets straffmättningsvärde. Åklagarens

bedömning av straffvärdet måste därför redovisas, eftersom det annars inte är möjligt att avgöra vilka hänsyn åklagaren tagit i sitt utfästelsebeslut.

Av utredningen framgår att åklagaren vid utfästelsen ska beakta bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken. Någon begränsning av vilka bestämmelser som åklagaren ska beakta finns inte. Det ligger vidare i förslaget natur att utfästelsen ska göras på ett tidigt stadium i utredningen, alltså då ytterligare utredningsåtgärder kvarstår.

Underlaget för bestämmandet av ett straffmättningsvärde borde vid denna tidpunkt i många fall vara otillräckligt. Dessutom kan många av omständigheterna i 29 kap. brottsbalken beaktas vid påföljdsvalet. Därtill är det inte klarlagt hur utfästelsebeslut förhåller sig till asperationsprincipen vid lagföring för flera brott. Tingsrätten anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet ska göras överväganden beträffande utfästelsebeslutets betydelse för domstolarna i dessa avseenden.

Tingsrätten kan mot bakgrund av det anförda inte tillstyrka författningsförslaget om straffflinring som incitament för misstänkts utredningsmedverkan.

Yttrandet har beslutats av lagmannen Robert Schött tillsammans med rådmännen Leif Similä, Kristina Bratteberg, Vendela Enmarker och Sandra Åström Bodin, hyresrådet Christian Malmqvist samt tingsfiskalerna Christoffer Lundqvist, föredragande tillika referent, och Jesper Ehliis, föredragande tillika referent.

Robert Schött

Christoffer Lundqvist

Jesper Ehliis